

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de Duitse artillerieobservatiepost uit de Eerste Wereldoorlog in Gistel (Zevekote)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 20 december 2016 tot voorlopige bescherming als monument van de Duitse artillerieobservatiepost uit de Eerste Wereldoorlog in Gistel (Zevekote);

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 6 februari 2017 tot en met 8 maart 2017 en waarvan de behandeling van de bezwaren is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de Duitse artillerieobservatiepost uit de Eerste Wereldoorlog aantoonst;

Overwegende dat de Duitse artillerieobservatiepost uit de Eerste Wereldoorlog als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De artillerieobservatiepost vormt een zeldzaam bewaarde historische getuige van de rol van de artillerie tijdens de oorlog en meer bepaald van het belang van observatie ten behoeve van deze artillerie.

De historische context van de observatiepost is veelbetekenend: net zoals doorgaans het geval was, werd de observatiepost niet opgetrokken in een stelling, maar bij een hoeve tussen twee stellingen in. Hoevegebouwen en andere militaire infrastructuur maakten het voor de vijand moeilijk om de observatiepost te herkennen, wat verklaart waarom deze observatiepost niet op geallieerde militaire stafkaarten werd aangeduid. In deze omgeving werden wel meerdere gelijkaardige observatieposten opgetrokken, maar enkel onderhavig exemplaar is zo gaaf bewaard. Deze constructie kan dus als representatief voorbeeld gelden;

Overwegende dat de Duitse artillerieobservatiepost uit de Eerste Wereldoorlog als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Op typologisch vlak betreft het een zeldzaam en gaaf bewaarde artillerieobservatiepost, met twee boven en achter elkaar geplaatste observatiegleuven. Voor observatieposten ten behoeve van de artillerie bleek directe waarneming via observatiegleuven aan frontzijde noodzakelijk. Deze observatiegleuven waren echter heel kwetsbaar aangezien de vijand actief op zoek ging naar dergelijke observatieposten. Vandaar dat deze observatiegleuven bovenaan bijkomend met stalen profielen werden versterkt.

Het betreft een hoge betonnen post uit twee verdiepingen, vervaardigd uit gewapend beton. De artillerieobservatiepost is gaaf bewaard en bevat specifieke authentieke aankledingselementen zoals houten beplanking en klimijzers in de mangaten;

Overwegende dat de Duitse artillerieobservatiepost uit de Eerste Wereldoorlog als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als betonnen constructie, die specifiek voor militaire doeleinden werd opgetrokken. Deze betonnen constructie met zijn bouwtechnische kenmerken van zowel bovengrondse als ondergrondse aard, getuigt van het belang en de evolutie van de betonbouw in de stellingenoorlog, die de Eerste Wereldoorlog geworden was. Nooit eerder werden zo massaal betonnen verdedigingsconstructies opgetrokken als tijdens de Eerste Wereldoorlog. Daar waar er in de eerste oorlogsjaren werd geïmproviseerd en geëxperimenteerd met allerlei typologieën en toegepaste technieken in de betonbouw, evolueerde men geleidelijk naar zo sterk en efficiënt mogelijk uitgedokterde standaardontwerpen, die in sommige gevallen voor meerdere doelen konden gebruikt worden. Tijdens het interbellum en de Tweede Wereldoorlog zou dit leiden tot de massale uitbouw van heuse bunkerstellingen, met bunkers die tot in het kleinste detail waren gestandaardiseerd;

Overwegende dat de Duitse artillerieobservatiepost uit de Eerste Wereldoorlog als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als materiele getuige van de *Grooten Oorlog*, die Vlaanderen jarenlang in zijn greep had en het leven van ontelbaar veel mensen ingrijpend tekende of volledig verwoestte. De Eerste Wereldoorlog was een internationale gebeurtenis bij uitstek, met West-Vlaanderen als één van de strijdtoneelen waar honderdduizenden mannen uit de hele wereld vochten. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog steeds een breed maatschappelijk en internationaal draagvlak,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

Duitse artillerieobservatiepost uit de Eerste Wereldoorlog, Steenstraat zonder nummer in Gistel (Zevekote), bekend ten kadaster Gistel, 3de afdeling, sectie A, perceel 428K (deel).

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° culturele waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Vrijstaande, bovengrondse betonnen militaire constructie, opgetrokken in beton, dat gegoten was tegen een houten bekisting. De constructie bestaat uit twee verdiepingen en heeft een kleine rechthoekige plattegrond van grosso modo 450 op 350 cm. Aan oostelijke zijde is een betonnen afdakje aangebouwd, die er de toegang tot de constructie moet beschermen.

Op het gelijkvloerse niveau zit in de noordelijke en zuidelijke muur telkens een verticale opening. Deze openingen zitten niet recht tegenover elkaar. Ze versmallen naar het midden toe. Er zit een rechthoekige uitsparing in het grondvlak van elke opening.

Via twee rechthoekige mangaten met klimijzers kunnen de twee observatiegleuven bovenaan aan de westelijke zijde van de constructie bereikt worden. Deze

observatiegleuven zijn boven en achter elkaar aangelegd. De gleuven worden bovenaan telkens bijkomend met stalen balken versterkt.

In de betonnen muren zitten uitsparingen voor houten balken. Tegen het plafond is ter hoogte van de mangaten houten beplanking bewaard.

Het is eigen aan bunkers dat er in de ondergrond in en rond de bunker constructieve elementen of militaire infrastructuur zitten die rechtstreeks verband houden met de bunker, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming beoogt het behoud van de Duitse artillerieobservatiepost;
- 2° de algemene doelstelling van de bescherming is meer bepaald het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden, met name de betonnen militaire post uit twee verdiepingen met haar oorspronkelijke indeling, inclusief het betonnen afdakje ter hoogte van de toegang, de twee mangaten met klimijzers en de twee boven en achter elkaar geplaatste observatiegleuven onder stalen balken, de verticale openingen in de betonnen muren, het houtwerk in de observatiepost. Er dient eveneens gestreefd te worden naar het behoud in situ van ondergrondse constructieve elementen en aansluitende militaire infrastructuur, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling;
- 3° de erfgoedwaarden van de observatiepost en de leesbaarheid ervan zouden desgevallend versterkt kunnen worden door het verwijderen van materialen, schroot, bouwafval of rommel op, tegen en in de betonnen post. Ook de eventuele spontane opslag van bomen en struiken zou omzichtig verwijderd kunnen worden. Aarde en grasbegroeiing, tijdens de oorlog aangelegd op het dak van de bunker, of mosbegroeiing op de muren, vallen hier niet onder;
- 4° het droog houden van de bunker door gepaste maatregelen tegen waterinsijpeling met name het afdekken van eventuele openingen in het dak zonder de luchtcirculatie te wijzigen, bevordert de instandhouding van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen;
- 5° in voorkomend geval kan er gezocht worden naar maatregelen om grondwater in de bunker permanent te vermijden, in overeenstemming met de specifieke landschappelijke context;
- 6° conserverende maatregelen (roestwerende behandeling) voor blootliggende ijzeren onderdelen bevorderen de instandhouding van de ijzeren erfgoedelementen op zich en het omliggende beton, dat beschadigd zou kunnen worden door uitzettende corrosie;
- 7° conserverende maatregelen voor houten onderdelen bevorderen de instandhouding van de houten erfgoedelementen.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:

- a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
 - e) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
 - f) het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen;
 - g) het plaggen en het afvoeren van de plaggen.

Voor het interieur:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 5° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
- 6° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

29 SEP. 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS